

สถานภาพการผลิตน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมในอำเภopakช่อง จังหวัดนครราชสีมา

Status of sugar apple and annona hybrids production in Pakchong district, Nakhon ratchasima province

เรืองศักดิ์ กมขุนทด^{1*} และ กวิศร์ วานิชกุล²

Ruangsak Komkhuntod^{1*} and Kawit Wanichkul²

บทคัดย่อ: จากการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 80 รายในอำเภopakช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาสถานภาพการผลิตน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสม ระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2549 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายแต่งงานแล้ว มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี จบชั้นประถมศึกษา อาชีพหลัก คือ การทำสวน มีประสบการณ์ 11-15 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานได้ 1-2 คน โดยใช้แรงงานในครัวเรือนร่วมกับการจ้าง และพัฒนาความรู้จากการปรึกษาเพื่อนบ้าน สภาพพื้นที่ปลูกมีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 23 ไร่ ลักษณะเป็นเนินเขาสลับพื้นที่ราบ ดินเป็นดินร่วนปนทรายและสภาพอากาศร้อนแห้งแล้ง เทคโนโลยีการผลิตที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ คือ ปลูกน้อยหน่าพันธุ์หนึ่งเขียวและน้อยหน่าลูกผสมพันธุ์เพชรปากช่องโดยการเพาะเมล็ดและการตอกิ่งตามลำดับ เตรียมดินโดยการไถพรวน 2 ครั้ง ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ ใช้สารเคมีฉีดพ่นเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชและกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีร่วมกับการไถพรวน บังคับให้ออกดอกด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่งทั้งในฤดูและนอกฤดูปลูก และใช้สารควบคุมการเจริญเติบโตพืชเพื่อช่วยในการติดผลน้อยหน่าให้ผลผลิตเฉลี่ย 850 กก./ไร่/ปี ราคาเฉลี่ย 13.50 บาท/กก. ส่วนน้อยหน่าลูกผสมได้ผลผลิตเฉลี่ย 1,000 กก./ไร่/ปี และมีราคาเฉลี่ย 50 บาท/กก.

คำสำคัญ: สถานภาพ, น้อยหน่า, น้อยหน่าลูกผสม, ปากช่อง

ABSTRACT: Primary data were collected by interviewing 80 farmers in Pakchong District, Nakhon Ratchasima Province (during January to September 2006) in order to describe the status of sugar apple and *Annona* hybrid production. It was found that most of the farmers were male 41-50 years old, married and had primary education. Their major occupation was orchard growing with 11-15 years of experience. Only one or two family members could work in the orchard. The labors were family member and employee. The average of growing area was 23 rai. The land characteristics was plateau and plain with sandy loam soil and tropical climate weather. The fruit trees were grown by seedling and grafting respectively. Soil preparation was done two time to break up the soil before planting. Most farmers used chemical and organic fertilizers. Pesticide were applied to control pest were applied. Weed were controlled by herbicide and mechanical method. In addition, plant growth regulators for fruit setting and

¹ สถานีวิจัยปากช่อง สถาบันอินทรีจันทร์สถิตย์ฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นครราชสีมา 30130

Pakchong Research Station, Inseechandrasathitya Institute, Kasetsart University, Nakhon Ratchasima 30130

² ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม 73140

Department of Horticulture, Faculty of Agriculture at Kampahaengsaen, Kasetsart University, Kampahaengsaen Campus, Nakhon Pathom 73140

* Corresponding author: ruangsak.k@ku.ac.th

flowering. The yields of sugar apple were 850 kg./rai/yr and average price was 13.5 baht/kg. However, yields of *Annona* hybrid were 1,000 kg./rai/yr and average price was 50 baht/kg.

Keywords: status, sugar apple, *Annona* hybrid, pakchong

บทนำ

พื้นที่ปลูกน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมของประเทศไทยโดยรวมปี 2546 เท่ากับ 232,579 ไร่ กระจายปลูกทั่วทุกภาคของประเทศ แหล่งปลูกที่สำคัญในปัจจุบัน คือ จังหวัดนครราชสีมา ลพบุรี สระบุรี ชัยภูมิ เพชรบูรณ์ มหาสารคาม และร้อยเอ็ด โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมาที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดรวมทั้งสิ้น 123,242 ไร่ ปลูกน้อยหน่าพันธุ์หนึ่งและพันธุ์ฝ้ายมากที่สุด (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2549) ปัจจุบันเกษตรกรให้ความสนใจในการปลูกน้อยหน่าลูกผสมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา (กลุ่มเกษตรกรสัญจร, 2531) ซึ่งเป็นแหล่งปลูกที่มีชื่อเสียงและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่รวมในปี 2546 จำนวน 62,987 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2549) ส่วนใหญ่ใช้บริโภคภายในประเทศและส่งออกประเทศใกล้เคียงบ้างเล็กน้อย เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง เป็นต้น (กลุ่มเกษตรกรสัญจร, 2531) จากการที่น้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมเป็นพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง และจำนวนพื้นที่ปลูกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่ยังไม่มียางงานสภาพการผลิตในปัจจุบัน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ในปัจจุบันของการผลิต เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมต่อไป

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ

ทั่วไปของเกษตรกร สภาพพื้นที่ปลูก และเทคโนโลยีการผลิตของน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสม (วิธีการปลูก การดูแลรักษา การผลิต วิธีการเก็บเกี่ยว ปริมาณผลผลิต และการจำหน่ายผลผลิต) ทำการศึกษาสวนน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2549 โดยเลือกสวนเกษตรกรด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ทั้งหมด 80 ราย เน้นที่เกษตรกรที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

วิธีการวิเคราะห์

เป็นการวิเคราะห์ทางพีชคณิตโดยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์แจกแจงสภาพทั่วไปสวนใหญ่ของเกษตรกร สภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ของพื้นที่ปลูก วิธีการปลูกหรือเทคโนโลยีการผลิตที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ใช้วิธีการทางสถิติโดยแสดงค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละและแสดงผลเป็นตาราง

ผลการศึกษาและวิจารณ์

สภาพทั่วไปของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชายร้อยละ 93.75 สถานภาพแต่งงานแล้วร้อยละ 97.50 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 50.00 การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาร้อยละ 43.75 ยึดการทำสวนน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมเป็นอาชีพหลักร้อยละ 88.75 มีประสบการณ์ในการทำสวนอยู่ในช่วง 11-15 ปี ร้อยละ 43.75 จำนวนสมาชิกภายในครอบครัวที่ทำสวนได้เฉลี่ย 1-2 คน ร้อยละ 51.25 โดยใช้แรงงานภายในครอบครัวร่วมกับแรงงานจ้างร้อยละ 72.50 (Table 1) คล้ายกับข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอปากช่อง ซึ่ง สุพรรณิ (2544) รายงานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของ

Table 1 Demographic data of Sugar apple and Annona hybrid farmers.

Demographic data		Number of farmers	Percentage
Sex	Male	75	93.75
	Female	5	6.25
Status	Single	2	2.50
	Non-single	78	97.50
Age	20-30 years	7	8.75
	31-40 years	25	31.25
	41-50 years	40	50.00
	51-60 years	5	6.25
	> 60 years	3	3.75
Education	< Primary education	2	2.50
	Primary education	35	43.75
	Secondary education	29	36.25
	Diploma	13	16.25
	Bachelor's degree	1	1.25
Experience	1-5 years	15	18.75
	6-10 years	20	50.00
	11-15 years	35	43.75
	16-20 years	5	6.25
	21-25 years	3	3.75
	> 25 years	2	2.50
Occupation	Major	71	88.75
	Minor	9	11.25
Member of family	1-2 persons	41	51.25
	3-4 persons	35	43.75
	5-6 persons	4	5.00
Labor source	Family member	20	50.00
	Employee	2	2.50
	Family member and Employee	58	72.50

เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอปากช่องว่า มีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง โดยมีร้อยละ 76.67 อายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 46-60 ปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยกลางคนหรือวัยทำงาน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับมากที่สุด ร้อยละ 73.33 (ประถมศึกษาปีที่ 4 - ประถมศึกษาปีที่ 7) และมีประสบการณ์ในการทำสวนอยู่ในช่วง 10-16 ปี

สภาพแวดล้อมทั่วไปของพื้นที่ปลูก

สภาพแวดล้อมทั่วไปส่วนใหญ่ เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกขนาด 21 - 30 ไร่หรือเฉลี่ยร้อยละ 23 ไร่ ร้อยละ 46.25

ลักษณะเป็นที่ราบเนินเขาร้อยละ 56.25 มีดินร่วนปนทรายร้อยละ 27.50 อาศัยน้ำจากน้ำฝนและแหล่งน้ำจากธรรมชาติไม่มีน้ำชลประทานร้อยละ 71.25 และมีสภาพภูมิอากาศร้อนแห้งร้อยละ 93.75 (Table 2) ซึ่งถือว่าสภาพพื้นที่มีความเหมาะสมกับการปลูกน้อยหน้าและน้อยหน้าลูกผสมเป็นอย่างดี เพราะอำเภอปากช่องมีศักยภาพของดินและสภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูกไม้ผลในระดับเหมาะสมมาก โดยน้อยหน้าและน้อยหน้าลูกผสมนั้นปลูกได้ดีในสภาพพื้นที่ที่มีความลาดเทของพื้นที่ 0-10% เนื้อดินร่วนหรือร่วนปนทรายความเป็นกรดเป็นด่างของดินอยู่ในช่วง 5.5-7.7

Table 2 Land use and environmental conditions of Sugar apple and Annona hybrid.

Land and Environment		Number of farmers (n=80)	Percentage
Land size	1-10 rai	12	15.00
	11-20 rai	11	13.75
	21-30 rai	37	46.25
	> 30 rai	20	25.00
Soil type	Sand	5	6.25
	Loam	21	26.25
	Sandy loam	22	27.50
	Clay	6	7.50
	Loamy clay	20	25.00
	Others	6	7.50
Land type	Plain	20	25.00
Water resource	Natural water	57	71.25
	Man made	23	28.75
Climate type	Tropical	75	93.75
	Semi-tropical	5	6.25
	Plateau	45	56.25
	Others	15	18.75

มีหน้าดินลึกตั้งแต่ 40 ซม. ความชื้นในอากาศปานกลาง และต้องการปริมาณน้ำฝนต่อปีระหว่าง 800-1,300 มม. (ไพบุลย์ และคณะ, 2532)

เทคโนโลยีการผลิตที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

1. พันธุ์และการขยายพันธุ์ เกษตรกรปลูกน้อยหน่าพันธุ์หนึ่งเขียวเป็นส่วนใหญ่ และน้อยหน่าลูกผสมปลูกพันธุ์เพชรปากช่องทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นพันธุ์ที่ตลาดภายในประเทศต้องการและมีแนวโน้มในการส่งออกสูงในอนาคต สอดคล้องกับกลุ่มเกษตรกรสัญจร (2531) กล่าวว่าปัจจุบันน้อยหน่าลูกผสมเป็นพันธุ์ใหม่ที่เกษตรกรให้ความสนใจและปลูกกันมากขึ้นคาดว่าจะมีพันธุ์ที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรในอนาคต ส่วนการขยายพันธุ์น้อยหน่าลูกผสมใช้วิธีการต่อกิ่งบนต้นตอหน่อหน่าร้อยละ 77.50 ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะทำให้ไม่เกิดการกลายพันธุ์สอดคล้องกับ George *et al* (1998., 2002) กล่าวว่าการใช้น้อยหน่าเป็นต้นตอกลาง

และใช้ต่อแกระของเชอร์มัวย่าทำให้คุณภาพผลน้อยหน่าลูกผสมดีขึ้น แต่สำหรับน้อยหน่าใช้วิธีการเพาะเมล็ดทั้งหมด จึงทำให้มีการกลายพันธุ์เป็นจำนวนมาก

2. การเตรียมแปลงปลูกและการปลูก ก่อนปลูกเตรียมดินโดยการไถพรวน 2 ครั้งแล้วตากดินทิ้งไว้ 7 วัน ร้อยละ 85.00 ส่วนการปลูกไม่มีการเตรียมหลุมปลูก โดยวัดระยะแล้วขุดหลุมปลูกเลยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 รองกันหลุมข้างเล็กน้อยร้อยละ 93.75 ใช้ระยะปลูกระหว่างต้นและระหว่างแถว 4x4 ม. ร้อยละ 97.50 ตรงกันกับที่ฉลงชัย (2532) รายงานไว้ว่าในเขตอำเภอปากช่องควรใช้ระยะปลูก 4x4 ม. จะทำให้ทรงพุ่มไม่ชิดกันมากสามารถเข้าทำงานในแปลงได้สะดวกและไม่มีโรคแมลงมากเหมือนกับปลูกระยะชิด

3. การปฏิบัติดูแลรักษา

- ปุ๋ยและการใช้ปุ๋ย การให้ปุ๋ยแก่ต้นน้อยหน่าของเกษตรกร ใช้ทั้งปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีร่วมกัน โดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์หลังการตัดแต่งกิ่งอัตรา 300-500 กก./ไร่ หลังจากนั้นทยอยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50-100

กก./ไร่ โดยแบ่งใส่ 2 ครั้งร้อยละ 81.25 ซึ่งสอดคล้องกับที่ชลองชัย (2532) แนะนำว่าต้นที่กำลังติดผลควรให้น้ำปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ในอัตรา 3-5 กก./ต้น/ปี โดยแบ่งใส่ตามช่วงการเจริญเติบโต ส่วนปุ๋ยคอกใส่ช่วงหลังการตัดแต่งกิ่งต้นละประมาณ 1 ปี

- น้ำและการให้น้ำ อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลักร้อยละ 78.75 ซึ่งทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ไม่สามารถควบคุมปริมาณน้ำตามความต้องการของพืช ได้จึงมีความเสี่ยงต่อการออกดอกติดผลและคุณภาพของผล ดังไพโรจน์ (2545) กล่าวว่า การให้น้ำในสวนน้อยหน่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในช่วงการออกดอกติดผล การขาดน้ำจะทำให้ดอกหรือผลร่วงได้ ถ้าการขาดน้ำยาวนานทำให้เกิดผลสุกก่อนแก่ และกลุ่มเกษตรกรสัญจร (2531) แนะนำว่าควรหาแหล่งน้ำและให้น้ำแบบมินิสปริงเกอร์เสริมในช่วงฝนทิ้งช่วงและช่วงบังคับให้ออกดอกและติดผล

- ศัตรูและการป้องกันกำจัด (โรค แมลงและวัชพืช) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเรื่องโรคระบาดในสวนมากนัก ที่พบคือโรคแอนแทรกคโนส ซึ่งเกิดจากเชื้อราส่วนมากเกษตรกรจะป้องกันและกำจัดโดยการฉีดพ่นด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราร้อยละ 87.50 สอดคล้องกับรายงานของนิพนธ์ (2542) ว่าการป้องกันกำจัดโรคแอนแทรกคโนสควรตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง แล้วรวบรวมกิ่งเผาทำลายหลังจากนั้นใช้สารเคมีฉีดพ่น แต่ปัญหาส่วนใหญ่คือแมลงศัตรูพืช เช่น แมลงวันผลไม้ หนอนเจาะกิ่ง ตัวงกินใบหรือแมลงค่อมทอง หนอนผีเสื้อเจาะผล และเพลี้ยแป้ง เกษตรกรมีการป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมีฉีดพ่นร้อยละ 87.50 ส่วนการกำจัดวัชพืชในสวนโดยใช้แรงงานคนในการดายหญ้ารอบโคนต้น ใช้เครื่องทุ่นแรง และการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชทั้งสามวิธีร่วมกันร้อยละ 87.50

4. การตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรในอำเภอปากช่องมีการตัดแต่ง 2 ระยะ คือ ระยะปลูกใหม่อายุ 1-2 ปี มีการตัดแต่งกิ่งบ้างเล็กน้อยเพื่อจัดทรงพุ่มร้อยละ 92.50 และระยะต้นเริ่มให้ผลผลิตอายุปีที่ 3 ขึ้นไป มีการตัดแต่งกิ่งเพื่อบังคับให้ออกดอกและติดผลทั้งหมด โดย

ตัดแต่งให้ออกดอกในฤดูปกติ และตัดแต่งให้ออกดอกทั้งในฤดูปกติและนอกฤดูกาล เช่นเดียวกับเรื่องศักดิ์ (2550) ได้รายงานว่าในระยะปลูกใหม่เป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโตทางด้านทรงพุ่มเกษตรกรควรตัดแต่งกิ่งบ้างเล็กน้อยเพื่อให้มีพุ่มต้นตามที่ต้องการ ส่วนช่วงต้นเริ่มให้ผลผลิตมีการตัดแต่งกิ่งเพื่อบังคับให้ออกดอกแบบเปิดยอดกลางหรือทรงแจกันโดยตัดแต่งให้ออกดอกในฤดูปกติ และตัดแต่งให้ออกดอกทั้งในฤดูปกติและนอกฤดูกาลเช่นกัน

5. การออกดอกและติดผล มีการใช้สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืชในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายตามท้องตลาดร้อยละ 75.00 เพื่อช่วยการออกดอกและติดผลทำให้มีการติดผลเพิ่มขึ้น โดยเกษตรกรปล่อยให้มีการผสมเกสรตามธรรมชาติทั้งหมดโดยดักขี้ผึ้งเป็นแมลงที่ช่วยผสมเกสรตามธรรมชาติซึ่งมักทำให้ผลบิดเบี้ยว

6. ปริมาณผลผลิต น้อยหน่าอายุเฉลี่ย 5-6 ปี ผลผลิตเฉลี่ย 850 กก./ไร่/ปี น้อยหน่าลูกผสมอายุเฉลี่ย 3-4 ปี ผลผลิตเฉลี่ย 1,000 กก./ไร่/ปี

7. ราคาจำหน่าย ราคาจำหน่ายผลผลิตผันแปรขึ้นลงตามปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ท้องตลาด ไม่มีความแน่นอนตั้งแต่ต้นจนถึงปลายฤดูกาลผลิต ซึ่งราคาน้อยหน่าเฉลี่ย 13.5 บาท/กก. ส่วนน้อยหน่าลูกผสมเฉลี่ย 50 บาท/กก. สาเหตุที่น้อยหน่าลูกผสมมีราคาแตกต่างจากราคาน้อยหน่าทั่วไปเป็นเพราะว่าเป็นพันธุ์ใหม่ที่มีผลขนาดใหญ่ สีสวยสวยงาม ผลผลิตออกสู่ท้องตลาดน้อยยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคและสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้อีกด้วย

สรุป

เกษตรกรผู้ปลูกน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมในอำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นเพศชายแต่งงานแล้วเป็นหัวหน้าครอบครัว อายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์ 11-15 ปี ทำสวนเป็นอาชีพหลัก ใช้แรงงานในครอบครัว 1-2 คนร่วมกับการจ้างแรงงานในการทำสวน มีพื้นที่ปลูก

เฉลี่ย 23 ไร่ต่อราย ลักษณะเป็นที่ราบเนินเขามีดินร่วนปนทราย และสภาพอากาศร้อนแห้ง เทคโนโลยีการผลิตส่วนใหญ่ที่ใช้ คือ ปลูกน้อยหน่าพันธุ์หนึ่งเขียวและน้อยหน่าลูกผสมพันธุ์เพชรปากช่อง เตรียมดินก่อนปลูกโดยการไถพรวน 2 ครั้งแล้ววัฏระยะปลูกและชุดหลุมปลูกเลย ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์หลังการตัดแต่งกิ่งอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลัก ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น โรคและแมลงโดยการใช้อีสารเคมีฉีดพ่นตามอาการและชนิดที่พบ กำจัดวัชพืชโดยการใช้อีสารเคมี การไถพรวนและการดายหญ้ารอบโคนต้นร่วมกัน ใช้สารควบคุมการเจริญเติบโตพืชเพื่อช่วยในการติดผล บังคับให้ออกดอกทั้งในฤดูปกติและนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่ง เมื่อออกดอกปล่อยให้มีการติดผลตามธรรมชาติ น้อยหน่าผลผลิตเฉลี่ย 850 กก./ไร่/ปีและมีราคาจำหน่ายเฉลี่ย 13.50 บาท/กก. ส่วนน้อยหน่าลูกผสมผลผลิตเฉลี่ย 1,000 กก./ไร่/ปี และมีราคาจำหน่ายเฉลี่ย 50 บาท/กก.

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2549. น้อยหน่า. แหล่งข้อมูล: <http://www.doae.go.th/data/kasetF.htm>, ค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2549.
- กลุ่มเกษตรสัญจร. 2531. น้อยหน่า. สำนักพิมพ์ฐานเกษตรกรรม, กรุงเทพฯ.
- ฉลองชัย แบบประเสริฐ. 2532. ไม้ผลสกุลน้อยหน่า. ภาควิชาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นิพนธ์ วิสารทนนท์. 2542. โรคไม้ผลกิ่งร้อน. ภาควิชาโรคพืช คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ไพบุลย์ รัตนประทีป, สุดา สวัสดิ์ธนาคุณ, เกรียงศักดิ์ จันทิมัย, ธรรมศักดิ์ สิงห์พงษ์, สมคิด มิสาท, สิทธา วรจินดา, สุรศักดิ์ เสรีพงษ์ และ พิชัย วิชัยดิษฐ์. 2532. การแบ่งเขตความเหมาะสมของดินเพื่อการปลูกไม้ผลภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ. สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ไพโรจน์ ผลประสิทธิ์. 2545. เรื่องนำรู้ถ้าจะปลูกพวง น้อยหน่าหรือลูกสังขยา. เคนการเกษตร, กรุงเทพฯ.
- เรืองศักดิ์ กมขุนทด. 2550. การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตน้อยหน่าและน้อยหน่าลูกผสมในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, นครปฐม.
- สุพรรณิ ชื่นะเกท. 2544. การวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนและระยะเวลาของการปลูกทดแทนที่เหมาะสมของการปลูกมะม่วงใน อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- George, A.P., R.H. Broadley., R.J. Nissen., J. Campbell., G. Meiburg and L. Smith. 1998. Custard Apple Information Kit. Queensland Horticulture Institute, Australian Custard Apple Grower' Association, Queensland.
- George, A.P.. and R.J. Nissen. 2002. Control of tree size and vigour in custard apple (*Annona* spp. Hybrid) cv. African Pride in subtropical Australia. Australia Journal of Experimental Agriculture 42: 503-512.